

# Llibres tortosins, 1987

Per Ramon Miravall

Dintre l'ample camp d'acció i de creativitat que comprèn la Cultura, hom es troba amb què l'opinió pública es veu regularment informada des de comentaris sistemàtics de crítics. El fet constitueix una riquesa, però que només afecta uns especialitzats concrets. Manca d'acció i manca de crítica denoten invariablement un subdesenvolupament cultural en determinades qüestions, resultat injustificat de pensar en els importants continguts que Tortosa disposa sense que mai no hagin estat utilitzats per a l'enriquiment cultural i humà, en general. Posar que en aquests casos romanen en situació de mera supervivència, a l'aguait de nous valors i de l'aplicació tecnològica adient. En qualsevol cas el comentarista, la crítica especialitzada, esdevenen el mitjà pròpiament informatiu, el fonament de la divulgació o de l'estímul i, indubtablement, de l'increment qualitatiu.

Un dels camps desatesos tradicionalment ha estat el del llibre, aquest tema ampli i complex. Ha mancat la crítica i la informació en una bona mesura, cosa estranya quan disposem de bibliofília i de vertibles entesos. El servei públic, en tot cas, no s'ha fet.

Durant els darrers quinze anys, si fa no fa, hem tractat de cobrir aquest dèficit. No ho hem intentat des d'un punt de vista merament crític sinó des d'una voluntat informativa que el públic ha agraït, segons comprovem. A Tortosa existeix i s'incrementa un públic d'interessats d'informació quant a autors i obres d'aportació, de manera especial en el camp històric i l'interès es fa pèl·les en atènr-nos als volums de les vendes de llibres, ja sigui de manera directa o mitjançant les llibreries.

La demanda s'ha incrementat, des que el llibre català s'ha obert camí, impulsada posteriorment per les campanyes institucionals en l'ordre promocional. Complementàriament intervenen les noves directrius pedagògiques i el front constituït pels comerços especialitzats. El llibre, d'ençà, ha passat a ésser un tema d'actualitat permanent, eina cultural i de formació individual.

Les edicions trobaven una exclusivitat a Tortosa, amb indústria especialitzada, i darrerament s'enriquiren les publicacions per altres municipis, sovint a partir d'aquesta potencialitat urbana. En qualsevol sentit és aplicable, *grosso modo*, aquella excel·lent fórmula de detecció d'edicions mitjançant el control relatiu de les vendes i les inscripcions al Dipòsit Legal, mitjans que revelen la producció i la comercialització. Talment esdevé satisfactori de veure com la demanda, darrerament, ha gaudit d'un increment que se situa a la ratlla d'un 30%, així com es detecta l'espectacular escalada del llibre català el qual fet, probablement, justifica l'augment del volum de compres. Això, tot plegat, no ha perjudicat la producció al mercat de les edicions en espanyol. En aquesta línia, tanmateix, es pot afirmar que la producció bibliogràfica tortosina i comarcal es produeix en llengua catalana, de manera que la publicació d'un llibre en llengua espanyola constitueix gairebé un fet insolit. De fet el llibre en català s'imposa a tots els nivells, no com a resultat de la iniciativa empresarial sinó per exigència del mercat. La utilització de la llengua castellana o espanyola ha esdevingut eina de grups amb determinades tendències polítiques, amb mobils aliens a la cultura.

No gens menys que s'imposa un nou temps, uns nous conceptes, una reafirmació humana i humanística i, en fi, unes noves generacions muden una situació que, per sort, resta com a contingut arqueològic sense possibilitats naturals de futur.

Sense que puguem garantir l'absoluta recepció de notícies editorials que, referides a llibres d'autors o de temes tortosins, es produeixen fora de les nostres comarques pot ésser bo que, per primer cop i davant l'escalada que esdevé, intentem un memorial de caire estatutari, en aquest cas referit al darrer any complet que poden estimar, ço és, el 1987.

Al cap de la producció se situen les publicacions d'Història. Observem que per primer cop adquireix importància la biografia ja que dintre aixeix any apareixen tres llibres de singular importància: començava Albert Rossich en publicar Francesc Vicenç García. Història i mite del Rector de Vallfogona (Barcelona, Edicions, 62, 1987.- Rústica, 198 pàgs., il·lustrat [Llibres a l'abast, 227]) que ha passat a ésser essencial per al coneixement del nostre porta i de la literatura barroca a Catalunya, la qual obra ja havia obtingut el XII Premi Xarxa; pel mateix temps sortia al carrer el nostre treball titulat Enric Bayerri i el Museu arxius de Tortosa (Tarragona, Diputació de Tarragona/Institut d'Estudi Tarraconens, 1987.- Rústica, 270 pàgs., il·lustrat [Secció Arqueologia i Història, 65]) elaborat a partir del fons de documentació privada que el biografiat havia dipositat a la Real Academia de la Historia, de Madrid; finalment apareixia una deliciosa biografia, de caire periodístic, escrita per J. M. Javierre amb el títol Reportatge a Mossèn Sol. Un home bo i audaç (Barcelona, Editorial Claret, 1987.- Rústica, 302 pàgs., il·lustrat [Els daus, 91]), que respon també a traduccions en diverses llengües.

Considerem de caràcter excepcional la publicació d'un catàleg que, malgrat d'ésser un veritable «caix de sastre» no deixa de constituir una aportació. Ens referim a El catàleg de l'Arxíu territorial de Tortosa, de 1574 (Tarragona, Publicacions de la Diputació, 1987.- Rústica, 312 pàgs.) mentre que, també segons les iniciatives de l'Ajuntament, en l'aspecte de monografies locals s'edua un treball d'equip amb el títol El Bals Ebre i Tortosa (Tortosa, Ajuntament, 1987.- Rústica, 344 pàgs., il·lustrat) de continguts qualitativament desiguals.

En l'aspecte típicament històric la bibliografia tortosina s'enriqueix, mantenint la línia de creixement dels darrers anys. Començava l'any amb l'edició en facsimil del testimoni de Sebastià Campos Terré que porta per títol El 6 d'octubre a les comarques (Tortosa, Cooperativa Gràfica Dertoseense Edit., 1987.- Rústica, 252 pàgs., il·lustrat [Dertosa, 25]), amb pròleg de Josep Bayerri i recerca biogràfica de Josep Subirats i Nyriana, un llibre molt ben acollit arreu del país, sobre tot pels especialistes en la República i la guerra de 1936. L'incansable Carmel Blarncs publica un nou llibre, La navegació fluvial per l'Ebre (Asò, 1987.- Rúst., 78 pp.), en edició particular, i Roger Reynal un atractiu volum sobre la via a la Tortosa musulmana, dedicat als infants, amb el títol Àbà-Rèquer, el tortosí. La Catalunya sarraïna (Barcelona, Graó Edit./Diputació de Barcelona, 1987.- Rúst., 62 pp., il·lustrat [Biblioteca de classe, 25]). Més recentment Lluís Perpinyà publicava Petita història de Móra la Nova (Barcelona, Kapel, 1987.- Rúst., 254 pp.) amb pròleg de Joan M. Sabana mentre que Joaquim Montolíds treia al carrer un nou llibre titulat Una vila medieval entre fronteres. Calacei al segle XIII (Barcelona, Xarxa Cultural, 1987.- Rúst., 160 pp.) amb pròleg del Dr. Antoni M. Baulis i Margarit. A Tortosa tan sols apareixia Un quart de segle del Museu i Arxíu Municipal de Tortosa (Tortosa, Ajuntament, 1987.- Rústica, 134 pp., il·lustrat) un memorial d'activitats de l'entitat i col·laboracions aportades, amb pròleg del regidor J. Amat i redactat per Jesús Masip. Una aportació important esdevé el llibre de Salvador J. Rovira amb el títol La desamortització de Madrid a la província de Tarragona (1839-1886) (Tarragona, Publ. de la Diputació, 1987.- Rústica, 622 pàgs.) que ve a representar el tercer i darrer volum dels estudis que l'autor ha realitzat sobre aquest important tema de les desamortitzacions, amb continguts molt importants per a la història contemporània de Tortosa.

El sector filològic, tan necessitat a les nostres comarques, començava l'any amb l'edició de Dites i refranys a Bot (Tortosa, 1987.- Rúst., 56 pp., il·lustrat), un treball d'Antoni Corbès i Manyà, i posteriorment apareixia una obra que, falcant la important aportació que l'any anterior

havia fet Joan S. Beltran, ha de tenir una indubtable transcendència: Rafael E. Gandia, Josep Prades, Carme Rovira, Maria Pilar Vicente i Teresa Vizarro publicaven Fato. Vocabulari infantil i d'adults. Recull de les terres de l'Ebre (Barcelona, Generalitat de Catalunya [CIRIT]/Departament d'Ensenyament, 1987.- Rúst., 226 pàgs.).

La poesia també ha trobat el seu espai. Guanyador del Vè Concurs Literari de Sant Antoni, Joan Callau publicava Tants de dies sense gust de cirera (Tortosa, Ajuntament del Perelló, 1987.- Rústica, 78 pàgs.), mentre que sobrava una edició particular d'Alexandra Moreso amb el títol Somnis. Un cant a la soledat. Poemes (Tortosa, 1987.- Rúst., 31 pp.).

L'assalig, portat a través de la narració de viatges, retornava la presència de l'escriptor Joan Josep Rovira amb el seu Viatge de tèbia llum (Tortosa, Cooperativa Gràfica Dertoseense Edit., 1987.- Rúst., 72 pp., [Dertosa, 26]).

En un camp que podríem considerar de ciències aplicades classifiquem Acció de govern 1982-87, (Tortosa, Ajuntament, 1987.- Rúst., 96 pp.) amb presentació del batlle Vicenç Beguer, amb il·lustracions i com Butlletí Municipal d'Informació. Dintre les ciències socials haurem de considerar el volum publicat pel Centre Associat a Tortosa de la Universitat a Distància, amb el títol Cadup. Estudios, obra de diversos autors universitaris que presenta el director Javier Martínez Palacios (Tortosa, UNED, 1987.- Rúst., 190 pp.) que, cal fer notar, és l'únic llibre publicat en llengua espanyola. Altremen cal acollir com a obra de base el llibre pòstum de Josep Iglésies, que tant es preocupà sempre per Tortosa, i que en aquesta avinentesa incrementa el seu llegat amb La població de les Vegueries de Tarragona, Montblanc i Tortosa, segons el fogatge de 1496 (Reus, Associació d'Estudis Reusencs, 1987.- Rústica, 324 pp.).

Les Belles Arts s'enriqueixen bibliogràficament amb la publicació del catàleg del pintor Jaume Rocamora, un volum d'acurada edició que arriba per a celebrar el seu vint-i-cinquè aniversari de treball en el món de les arts plàstiques: Jaume Rocamora. Una trajectòria artística (1962-1987), amb textos de Francesc González i Cirer, Josep-Miquel Garcia i Wences Rambla, fent referència a l'aportació feta dintre el constructivisme (Barcelona, 1987.- Rústica, 36 pp., il·lustrat). Apareix també Soriano Montgat (1893-1979), llibre-catàleg amb textos de Joaquim Ferrer, Josep Gomis, Joan M. Roig, Josep-Miquel Garcia i Pep Soquet (Tarragona, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya/Diputació de Tarragona/Ajuntament d'Ampostà/ Fundació Caixa de Barcelona, 1987.- Rústica, 109 pp., il·lustrat), com a publicació emanada de l'homenatge fet a l'escultor.

En el camp de la literatura també es publica una obra de Francesc Vicenç García, el Rector de Vallfogona, d'any demandat pel públic i amb alguna temptativa infructuosa de publicació Comèdia famosa de la gloriosa Verge i Màrtir Santa Bàrbara (Barcelona, Publicacions Universitat, 1987.- Rúst., 164 pàgs.).

Tot plegat esdevé una bona aportació en un ampli camp de matèries, volum que s'incrementa d'any en any i que troba una resposta efectiva pels comerços especialitzats de la ciutat. Les 23 referències bibliogràfiques es distribueixen així: Història (8), Biografia (3), Belles Arts, Ciències socials, Filologia i Poesia (2) i Ciències aplicades, Monografies locals, Literatura i assaig (1).